

БОТАНІЧНИЙ СКЛАД ТА ЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН ДЕНДРОФЛОРИ ПАРКУ ІМ. СУВОРОВА

К. М. Алексєєва, В. М. Савосько

Криворізький державний педагогічний університет

Як відомо, парки являють собою окремі види озеленення, що широко застосовуються в промислових містах. У структурі зелених насаджень міст парки займають значне місце, формуючи базис системи зеленого будівництва. Створені парки розвиваються, і з часом змінюють свій видовий склад та екологічний стан. Все це істотним чином впливає на їх зовнішній вид та екологічні функції. Тому є дуже актуальним дослідити динаміку дендрофлори парків промислових міст.

Мета роботи: дослідити сучасний ботанічний склад та екологічний стан дендрофлори парку ім. Суворова та виявити напрямок його змін і динаміки.

Сучасний ботанічний склад та екологічний стан дендрофлори парку ім. Суворова досліджувалися з використанням теоретичних та практичних методик. Спочатку були опрацьовані наукові публікації, які стосуються історії розвитку парку. В подальшому були здійснені експедиційні виїзди, під час яких була проведена інвентаризація деревних та чагарникових насаджень (за загальноприйнятими методиками), оцінений їх екологічний стан (за шкалою Алексєєва).

Парк ім. Суворова знаходиться у Жовтневому районі м. Кривий Ріг. За даними літератури, роки його заснування 1933-1935, площа становить 11 га. Також слід відзначити, що парк ім. Суворова був закладений у безпосередній близькості від Балки Дубової (назва походить завдяки природному дубовому лісу), що є історичним центром підземного видобутку заліза на Криворіжжі.

Розташований парк ім. Суворова на правому березі р. Саксагань, що створює досить сприятливі екологічні умови для рослинності. Водночас, близькість до парку шахти Жовтнева ВАТ КЗРК, а також ТЕЦ ім. Ілліча зумовлюють інтенсивний антропогенний вплив на стан повітряного басейну парку.

Бурхливий розвиток залізорудної промисловості протягом минулого століття обумовлював необхідність створення парків, як місць відпочинку населення міста. В певній мірі, створення довговічних та стійких насаджень в Криворізькому залізорудному басейні набувало виключно великого значення у зв'язку з необхідністю вести постійну боротьбу з несприятливими умовами степового клімату та зі значним забрудненням атмосфери шкідливими промисловими викидами. Проведений аналіз літературних джерел (данні професора І. А. Добровольського) показав, що станом на середину 60-х років минулого століття, парк ім. Суворова нараховував

35 таксонів дерев та чагарників. Також слід відзначити, що за даними цього ж автора в парку домінувало 29 видів деревних та чагарникових форм, серед яких найпоширенішими є 16 таксонів. У структурі дендрофлори парку дещо переважають дерева, питома вага яких становить 59 %.

Проведені нами дослідження в 2006 році виявили дещо інші показники ботанічного складу та екологічного стану дендрофлори парку ім. Суворова. Встановлено, що дендрофлора парку нараховує 36 таксонів, які відносяться до 17 родин та 26 родам. Найбільш поширеними являються родини Вербових, Розових, Маслинових, Кленових та Вербових. Серед видів дендрофлори парку слід відзначити цінні та перспективні породи за декоративністю: тополя Болле (*Populus bolleana* Lauche), клен польовий (*Acer campestre* L.), аморфа кушова (*Amorpha fruticosa* L.), та ялівець віргінський (*Juniperus virginiana* L.).

В цілому, 45 % дендрофлори парку ім. Суворова репрезентована аборигенними видами, серед основних з них є в'яз гладкий (*Ulmus laevis* Pall.), клен польовий (*Acer campestre* L.). В дендрофлорі парку найбільш поширена деревна життєва форма 75,61 %, дещо менше в її складі є кушів 21,95 %, а найменша питома вага серед життєвих форм притаманна ліанам, відповідно 2,44 %. В видовому складі дендрофлори, родини в основному представлені 1-2 видами та 1 родом, а більшість таксонів відноситься до класу листкових порід.

Слід відзначити, що особливою перлиною парку є останній екземпляр дубу черешчатого або звичайного (*Quercus robur* L.). Як нами раніше відзначалося, парк, розташований в околицях Дубової Балки. На теперішній час залишилося лише одно дерево.

Порівнюючи отримані нами результати з даними професора Добровольського І. А. можна прослідкувати зміну та динаміку розвитку дендрофлори парку. Загальний ботанічний склад дендрофлори збільшився на 7 таксонів. Це явище можна ймовірним чином пояснити двома причинами. По-перше, додатковими роботами по благоустрою парку та підсадкою додаткових видів. По-друге, інвазією деяких представників місцевої та інтродукованої флори.

Таким чином, проведене нами дослідження дозволило виявити, що сучасний ботанічний склад дендрофлори парку ім. Суворова нараховує 36 таксонів. За останні 40 років виявлена тенденція до його збільшення, що потребує додаткового осмислення. Екологічний стан більшості представників дерев може бути оцінений як добрий (дерева знаходяться на піку свого розвитку та декоративних якостей), чагарники навпаки, майже втратили свою декоративність та мають задовільний, а інколи і незадовільний екологічний стан. В подальшому доцільно провести суттєву реконструкцію